

Talouspolitiikan arviointineuvosto

Epävarmat ajat edellyttävät reagointikykyä ja johdonmukaista finanssipolitiikkaa

Hallituksen tukitoimet vauhdittivat talouden elpymistä vuonna 2021. Valittua ekspansiivista finanssipolitiikan viritystä vuodelle 2022 voidaan pitää tarkoituksenmukaisena aiempia ennusteita heikomman talousnäkökuvan johdosta. Julkisen talouden kestävyysnäkökuvan säilyttämiseksi olisi kuitenkin viipymättä laadittava suunnitelma julkisen talouden vakauttamisesta.

Menolisäykset heikentävät julkisen talouden liikkumavaraa

Nykyinen kriisi on osoittanut, että kyky tukea taloutta finanssipolitiikalla on ensiarvoisen tärkeää. Finanssipoliittista liikkumavaraa on jatkossakin oltava riittävästi, jotta sillä voidaan torjua tulevien kriisien kielteisiä vaikutuksia.

Ekspansiivinen finanssipolitiikka ja julkisen talouden alijäämä vuonna 2022 ovat perusteltuja. Valittu asteittain laskevien menojen finanssipoliittinen linja ei kuitenkaan välttämättä toteudu. Esimerkiksi uudet pandemiaan liittyvät tukitoimet voisivat vaarantaa tämän tavoitteen, jos niille ei tehdä kompensoivia päätöksiä.

Neuvosto on huolissaan siitä, että jo yli vuosikymmenen vallinneen julkisen talouden rakenteellisen alijäämän odotetaan pysyvän suurena myös nykyisen kriisin jälkeen. Tämän vuoksi julkisen talouden vakauttamistoimenpiteiden suunnittelu olisi aloitettava mahdollisimman pian.

Julkista taloutta uhkaavat riskit niin keskipitkällä kuin pitkällä aikavälilläkin

Keskipitkällä aikavälillä velka-aste kasvaa edelleen ilman korjaavia toimia. Tilanteen vakauttamiseksi tulevina vuosina tarvittaisiin vuosittain vakauttamistoimia noin 0,2-0,4 prosentilla suhteessa BKT:hen.

Pitkällä aikavälillä vihreän siirtymän ja ikäsidonnaisten menojen kasvun luomat menopaineet edellyttävät julkisten menojen uudelleenarviointia investointien ja kulutuksen välillä. Hallituksen kestävyystiekarttaa pitäisi konkretisoida esittämällä yksityiskohtaisesti riittävät poliittiset toimenpiteet julkisen talouden epäsuotuisten näkökymien lieventämiseksi.

Kasvanut pitkäaikaistyöttömyys korostaa uusien työmarkkinatoimenpiteiden tarvetta

Korkeammilla työllisyystavoitteilla on ratkaiseva rooli hallituksen julkisen talouden kestävyysnäkökuvan tähtäävässä politiikassa. Tämän vuoksi on tarpeen arvioida kaikkia työllisyysuudistuksia kattavasti myös julkisen talouden näkökulmasta.

Hallitus on tehnyt merkittäviä toimia työllisyyden lisäämiseksi, mutta korkea työttömyys rasittaa edelleen julkista taloutta. Tarvitaan lisää toimia lisääntyneen pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseksi.

Asianosaisten ministeriöiden tulisi edelleen selkeyttää kommunikaatiotaan liittyen hallituksen toimien työllisyysvaikutusten arviointiin. Olisi myös syytä tunnustaa, että joidenkin uudistusten työllisyysvaikutuksia ei voida luotettavasti arvioida.

Hallituksen on vahvistettava kasvupolitiikkaansa

Suomalaiselle yksityiselle sektorille on useilla aloilla ominaista toimialojen korkea keskittyminen ja suhteellisen alhainen tuottavuushajonta. Arviot viittaavat myös siihen, että resurssien jakautuminen tehottomasti osaltaan selittää heikkoa tuottavuuskehitystä.

Koulutuksen sekä tutkimus ja kehitystoiminnan (T&K) tukien leikkaukset Suomessa 2010-luvun aikana ovat todennäköisesti haitanneet tutkimus- ja kehittämistoimintaa. Koska talouden tuottavuuskasvu on hidastunut merkittävästi, T&K-toimintaa on syytä tukea voimakkaammin. Kustannusten rajoittamiseksi uudet tukitoimet tulisi kompensoida menoleikkauksilla tai veronkorotuksilla.

Suomessa T&K-verokannusteita käytetään verrattain vähän. Tältä osin parlamentaarisen työryhmän asettama tavoite ottaa käyttöön laajempi T&K-verotuki on perusteltu.

Lisätietoja:

Jouko Vilmunen, Talouspolitiikan arviointineuvoston puheenjohtaja

jouko.vilmunen@utu.fi, puh. + 358 29 450 4119

Jukka Pirttilä, Talouspolitiikan arviointineuvoston varapuheenjohtaja

jukka.pirttila@helsinki.fi; +358 2941 28728 / +358 295 519 426

Median yhteyshenkilöt:

Ville Pernaa, viestintäpäällikkö, VATT

ville.pernaa@vatt.fi; +358 50 539 4310

Anna-Maija Juuso, viestintäasiantuntija, VATT

anna-maija.juuso@vatt.fi; +358 295 519 424

Raportti (saatavilla 26. tammikuuta 2022 klo 10.00 alkaen):

www.talouspolitiikanarviointineuvosto.fi

Talouspolitiikan arviointineuvosto perustettiin vuonna 2014 arvioimaan puolueettomasti talouspolitiikan tavoitteita ja menetelmiä. Talouspolitiikan arviointineuvoston puheenjohtaja on professori **Jouko Vilmunen**. Muut jäsenet ovat professori **Hilde Bjørnland**, työelämäprofessori **Seija Ilmakunnas**, professori **Johanna Niemi** ja professori **Jukka Pirttilä**.